

ФОЛЬКЛОРНА ПРАКТИКА: ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА ТА ПЕРША СПРОБА НАУКОВОЇ РОБОТИ

*Лабащук О.В.,
професор кафедри теорії
і методики української та світової літератури*

Український фольклор – важлива складова духовної культури нашого народу, вагома складова підготовки вчителя-словесника. Обов'язковою частиною навчальної програми для студентів першого курсу філологічного факультету є фольклорна практика, яка може проходити або для колективу студентів (виїзд в один з населених пунктів України), або в індивідуальному порядку (за місцем проживання студентів). Цьогорічна епідеміологічна ситуація в Україні унеможливує проведення практики в експедиційному форматі, тому усі студенти працювали за місцем проживання.

Фольклорна практика має певні наукові та навчальні завдання. Під час збирацької роботи студенти поглиблюють свої знання з українського фольклору, знайомляться з духовним спадком рідного краю, поглиблюють навички міжособистісної комунікації. Окрім того, за умови правильної організації роботи студентів на практиці, зібрані ними матеріали можуть виявитися стимулом для початку самостійної наукової діяльності. Здобувачі освіти, які серйозно і сумлінно ставляться до збирацької роботи, можуть записати матеріал, який має велику наукову цінність. Таким чином наукові результати студентської практики часто виявляються не менш цінними, ніж результати експедицій професійних фольклористів.

Основними завданнями практики є:

- актуалізація та закріплення теоретичних знань, отриманих студентами при вивченні курсу «Усна народна творчість»;
- ознайомлення студентів-практикантів із особливостями функціонування усної традиції;
- оволодіння вміннями та навичками з методики запису, транскрибування, архівування та систематизації фольклорного матеріалу, фіксованого в натуральному, штучному та індукованому середовищі;
- формування навичок запису фольклору із використанням аудіо та відеоносіїв;
- оволодіння навичками особистого спілкування з носіями фольклору, методичними проведенням нарративного інтерв'ю;
- виховання у студентів дбайливого ставлення до усної народної творчості як до національного надбання.

Для того, щоб допомогти студентам правильно організувати роботу під час проходження фольклорної практики, потрібно надати їм додаткові відомості про фольклорну традицію, її сучасний стан, особливості побутування та функціонування матеріалу. На ці моменти викладач звертає увагу ще на початку опанування студентами навчального курсу «Усна народна творчість», поступово знайомлячи першокурсників із особливостями побутування та функціонування усної традиції, формуючи навички збирача-дослідника.

Фольклорний матеріал повинен бути правильно записаний, адже лише тоді він буде відповідати вимогам сучасної фольклористики та зможе використовуватися як достовірний та науково релевантний вченими-фольклористами. Такі записи можуть стати вдячним матеріалом написанні наукових, курсових, бакалаврських, магістерських робіт, а також при написанні дисертацій на здобуття ступеня Phd здобувачами освіти різних рівнів акредитації.

Студентам пропонуються кілька видів роботи на вибір. Один із запропонованих варіантів передбачає фіксацію фольклорних текстів свого найближчого оточення. Фольклор, як і будь-яка художня система, схильний до певних змін. Тому проблема оцінки стану фольклорної традиції на окремому хронологічному зрізі є одним із найважливіших завдань сучасної фольклористики.

Основною вимогою є точна фіксація матеріалу з докладними описами і коментарями до нього, адже в інший спосіб неможливо зафіксувати і відтворити побутування фольклору сьогодення. Важливим елементом роботи сучасного фольклориста є фіксація матеріалу на аудіо та відео носії, а також популяризація його у соціальних мережах. Студентам вдалося зафіксувати унікальні обряди виконання гаївок коло церкви на Великдень. Ці записи розміщені у мережі Facebook. Важливим є те, що фольклор записувався у природній ситуації виконання, що є найбільш цінним з точки зору сучасної науки.

Іншим видом роботи фіксація сучасної усної традиції за анкетами-питальниками. Матеріали до проходження фольклорної практики підготували аспіранти кафедри Трачук Катерина Василівна (анкета-питальник «Багатство в українському фольклорі») та Слободян Назар Ігорович (анкета-питальник «Рецепція Німеччини і німців в українському фольклорі»). За матеріалами анкет-питальників вдалося зафіксувати унікальний матеріал, який раніше не потрапляв у коло наукових зацікавлень фольклористів.

За матеріалами фольклорної практики 2021 року аспірантами кафедри Трачук К. В. та Слободяном Н. І. укладено збірник матеріалів, який буде розміщено в репозитарії наукових публікацій ТНПУ ім. В. Гнатюка.

За умови покращення епідеміологічної ситуації ми плануємо колективну експедицію студентів-першокурсників та аспірантів кафедри у с. Криворівня Верховинського району Закарпатської області, що дозволить здобувачам освіти повністю «зануритися» в усну традицію українського села, відчутти особливу принаду живого фольклорного слова.

Список використаних джерел

1. Бріцина О. Ю. Сучасні аспекти методики збирання народної прози / О. Ю. Бріцина // Нар. тв. та етногр. 2003. № 3. С. 24–34.
2. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження : навч. посіб. / Михайло Глушко. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 288 с.
3. Зависка Дж. Етика полевой работы в этнографии / Джейн Зависка // Антропологический форум. 2006. № 5. С. 169–193.
4. Кісь Р. Глобальне, національне, локальне (соціальна антропологія культурного простору). Львів: Літопис, 2005. 300с.
5. Кирчів Р. Ф. Болтарович З. Є. Експедиційне вивчення Полісся // Народна творчість та етнографія. 1983. №5. С. 65-70.
6. Українська фольклористика : словник-довідник / укладання і загальна редакція Михайла Чорнописького. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 448 с.
7. У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело : зб. наук. ст. / за ред. Г. Г. Грінченко, Н. Ханенко-Фрізен. Харків : Торгсін плюс, 2010. 248 с.